

REDACTIE
en
ADMINISTRATIE
GENT
GARENPLAATS

Ongeteekende brieven
worden niet opgenomen

DE LANDBOUWER

ABONNEMENTSPRIJS :
VOOR ZES MAANDEN
75 Centiemen

AANKONDIGINGEN :
Prijs volgens Tarief
Voorop betaalbaar

Bijzonderlijk aan de Congo-dieverijen gewijd

DE CONGO

Landbouwers, houdt uw zakken
gereed! — Opgepast voor de
dieven! — De miljoenen dans.

WERKLIEDEN! PACHTERS!

Binnen eenige dagen zal er in de Kamers te Brussel eene gewichtige zaak in bespreking komen. Gij weet dat de koning niet alleen regeert over Belgenland, maar ook over den Congo, een groot land gelegen in Afrika.

Die Congo is zijnen persoonlijk eigen dom, maar aangezien hij er slechte zaken mede maakt, wil hij hem aan Belgeland opofferen.

Ons land zou dan even als Duitschland, en Engeland koloniën of overzeesche landen bezitten die van hier bestuurd worden.

Landbouwers koopt gij gaarne katten in zakken? Zoudt gij een paard kopen zonder het gezien en bereden te hebben? Neen niet waar? Gaat gij ons dien Congo op den nek laten leggen, zonder te weten wat er van de zaak is?

Luistert dan, wij gaan U zoo goed mogelijk trachten te zeggen wat de Congo is, waarom wij tegen zijne overname zijn, het gedrag der socialistische Kamerleden in deze zaak en waarom gij op uwe zakken moet passen.

De Waarheid over den Congo

Wat is de onafhankelijke Congostaat?

Het gebied van den Onafhankelijken Congostaat beslaat eene oppervlakte van 2,241,500 vierkante kilometers. Dat is 76 maal de grootte van geheel België, 4 maal de grootte van Frankrijk, 3 maal de grootte van den Franschen Congo, en 5 maal deze van Algerië.

Dit uitgestrekt grondgebied is bevolkt met ongeveer 30 miljoen inwoners, allen negers. De negers zijn verdeeld in twee klassen:

De eene, die men volgens hunne maatschappelijke stand, zou kunnen vergelijken aan onzen hooger burgerstand; en de slaven.

De eerste voeren oorlog onder elkander, terwijl de slaven het land bebouwen. De voornaamste voortbrengselen zijn manioc, rijst en bananen. Verder vindt men in het land, rood hout, een weinig palmolie, veel krokodillen en ivoor. Doch dit laatste is er thans bijna al uitgehaald.

De luchtgesteldheid is er voor Europeanen zeer ongezond. Er heerscht geheel het jaar door eene buitengewone hitte, die voor ons ras onuitstaanbaar is. En de koorts maken er ongelooflijk veel slachtoffers en niet ten onrechte noemt men den Congo het groot kerkhof, om de vele Belgen die er reeds gestorven zijn.

Aardrijkskundige ligging.

De Onafhankelijke Congostaat grenst ten noorden aan Soudan, ten zuiden aan de Engelsche bezittingen; ten oosten aan Engelsch en Duitsch Afrika, ten westen aan den Franschen en Portugeeschen Congo.

Onze betrekkingen met Congo.

Hoe is ons land met den Congo in betrekking gekomen.

Ziehier hoe L. Defuisseaux, volksvertegenwoordiger, het ontstaan daarvan beschrijft in zijn boek: *De schanddaaden van het cinshiasstelzel*.

« In 1875 was de koning der Belgen » aan 'thoofd eener fortuin, geschat op 100 » miljoen, voortkomende van de erfenis » zijns vaders en de spaarcenten zijner » burgerlijke lijst; hij had daarenboven » even als al de prinsen van Orleans, » « duivelszakken », die hij op alle moge- » lijke wijze trachtte vol te krijgen.

« Hij hoorde dikwijls gewagen van de » fantastische fortuinen die de joodsche » bankiers en de groote Amerikaansche, » Engelsche en Hollandsche speculaters » hadden verwezentlijkt.

« Het woord milliardair klonk hem » aangenaam in 't oor.

« Hij wist dat Rothschild koning der » miljoenen was, en hij beelde zich in, » dat hij gemakkelijk eene fortuin zou » bijeenhoopen, even aanzienlijk als de » gene die een eenvoudige jood van Franc- » fort had weten te verwerven.

« Hij droomde, dank aan de honderd » miljoen waarvan hij bezitter was, en » met zijnen titel van koning, milliarden te kunnen winnen.

Kennismaking met Pinkofs.

« Te dien tijde maakt een man groot » gerucht in de hooge financiewereld, zoo » door de stoutheid zijner ondernemin- » gen, als door den wonderbaren voor- » spoed, die er de uitslag van was.

« Die man was M. Pinkofs, Hollandsch » senateur, hoofd der doctrinaire partij » van dit land en bestuurder eener uitge- » breide onderneming van in- en uitvoer in » Afrika.

« Pinkofs, als waardige mededinger van » Langrand-Dumonceau, had behendig » de politiek met de finance gemengd.

« Wanneer hij in 1875, in het paleis van » Laeken aan Leopold II werd voorge- » steld, was Pinkofs tot het toppunt zijner » welvaart geklommen.

« Hij werd ontvangen met dien geheim- » zinnigen eerbied dien men zeer rijke » menschen betuigt.

« Leopold II stelde er behagen in, hem » de rijkdommen van Afrika te hooren » opsommen; hij stelde hem vragen over » de voortbrengsten van ivoor, metalen » en edelgesteenten, die men zou kunnen » verkrijgen, in verwisseling van eenige » meters katoenen stof. »

Het is niet meer in het Oude Europa, — zegde de Hollandsche senateur, waar een pijnlijke strijd bestaat om eene vervallen nijverheid, en waar men zich een uitgeputten grond betwist, dat men voortaan groote fortuinen zal kunnen vergaren... Neen, het is in het geheimzinnige Afrika, nog maagd in al zijne schatten, bewoond door negers, die er de waarde niet van kennen, dat men de ontzaglijke rijkdommen moet gaan zoeken.

Eertijds schepte eene eenvoudige Engelsche handelsmaatschappij in Indië eene zoo machtige compagnie, dat zij een keizerrijk werd, niettegenstaande zij milliarden aan het oude Engeland uitbetaalde; welnu, Afrika, zal voor degenen die het de eersten exploiteeren, de bron van nog grooter rijkdommen zijn.

« Leopold II was overwonnen... De » Hollandsche senator, alsook zijn geas- » socieerde, M. Kerdyck, werden uitge- » noodigd hem in vertrouwen het rader- » werk dier ontzaglijke ondernemingen » bloot te leggen.

« Van dan af, sloot hij zich somtijds » uren en uren met deze twee mannen op, » omringd van landkaarten en aardkun- » dige kaarten, van metalen, ivoor, van » gouden staven, afkomstig, — zegde » men, — van het zwarte vasteland (1).

« Leopold twee stak groote kapitalen » in de ondernemingen van Pinkofs... Hij

(1) Die bijzonderheden heeft M. Kerdyck mij zelfvertrouwd.

« verkocht de aandelen en de eigendom- » men die hij in België had, en weldra » zag hij op den Oceaan het eerste schip » wegzeilen, dat hem schatten moest » terugbrengen. »

Pinkofs gevlucht.

« Wreede spotternij der fortuin! Ter » nauwernood had Leopold II zijne droo- » men van fantastische rijkdommen » gevormd en daar, eensklaps kondigt » men hem aan dat Pinkofs gevlucht was » naar Amerika waar hij zich door zijn » goud sinds lang een goed onthaal had » voorbereid. Eindelijk dat hij de geld- » koffers ledig liet, een bankroet » makende van een half milliard, waarin » de tien miljoen, aan den koning der » Belgen toebehoorende, verzwoonden » waren!

« De slag was verschrikkelijk voor Leo- » pold II... Hij was om krankzinnig te » worden van wanhoop, en in zijne waan- » hoop, beging hij de grootste aller » dwaasheden. Hij besloot alleen en » uit eigen kracht de verloren tien mil- » lioen terug te winnen.

« Hij verkocht andermaal voor tien » miljoen eigendommen en roerende goe- » deren, om ze te besteden aan het oprich- » ten van een groot handelskantoor op de » kusten van Afrika en op de oevers van » den Congo.

Hij gaf het niet op.

« In plaats van deze zotte onderneming » te staken, werd Leopold II door de » speekoorts aangegrepen, en dacht, dat » hij door kapitalen in deze onderneming » te werpen, toch eindelijk de moeielijk- » heden zou te boven komen. »

In 1876 stichtte hij met nog andere personen de *Internationale Afrikaansche Vereeniging*, die zich in 1878 vervoemde in *Comité van Studien van den hoogen Congo*, en later in 1883 in *Internationale Vereeniging van den Congo*.

De laatste maatschappij zag haar werk goedgekeurd door de Conferentie van Berlijn, 1885, en haren voorzitter herkend als soeverein van de Congoleesche landen.

Aldus ontstond de onafhankelijke Congostaat.

De miljoenen gaan hunnen gang.

Van dan of klommen de onkosten verschromkelijk. Leopold verkocht ditmaal vijftien miljoen waarden en eigendommen, die onmiddellijk aan de Afrikaansche onderneming besteed werden. Deze overgrote som werd even als de voorgaande, door de noodlottige onderneming verzwoonden. Leopold II zag dan dat hij bijna half geruineerd was!

Maar niettemin, hij zou het toch niet opgeven. De Congo was nu een staat geworden, hij zou belastingen invorderen, nu zouden de sommen die hij gestort had, de schulden van den nieuwen staat vormen. Men zou eene groote leening doen... België, — het brave België zou inschrijven, en Leopold wierp nog eens 25 miljoen in de zaak van den Congo.

Eenige jaren daarna, waren die 25 miljoen bij de anderen.

Wanneer Leopold II deze nieuwe ramp vernam verloor hij het hoofd... Hij wilde dat België onmiddellijk den Congo ten zijnen laste nam.

Hij had immers gehandeld, enkel voor het welzijn en den roem van België.

De ministers zaten erg in verlegenheid. Zij wisten wel dat zij de gevraagde kredieten zonder moeite zouden hebben kunnen doen stemmen, maar zij hadden er een voor gevoel van dat de openbare denk-

wijze zou verontwaardigd zijn over de verkwisting der openbare gelden.

Verraad der regeering

Wat deed de regeering?

Minister Beernaert vroeg aan de Kamer eene wet te stemmen die Leopold II toeliet over den Congo te regeeren, met de plechtige belofte dat België nooit in deze zaak geldelijk zou tusschenkomen. Hij voegde erbij dat de Congo-onderneming eene persoonlijke zaak des konings was, die hij had aangegaan voor de Belgische nijverheid en handel te bevorderen. Het land zou voor geen stuiver, geen man moeten tusschenkomen.

Dit belette hem niet, eenigen tijd nadien 25 miljoen te vragen aan de Kamer voor den Congo, wat deze dan ook dadelijk stemde.

Die 25 miljoen verdwenen in het bodemloos vat zoo snel als de voorgaanden.

Wat te doen, waar nu aan geld geraakt?

Men opende inschrijvingslijsten, volksvertegenwoordigers, beambten, en alle vrienden en afhangelingen van het hof werden lastig gevallen om in te teekenen.

Zoo kreeg men weer wat geld bijeen; maar helaas, het ging even spoedig denzelden weg op van het andere.

Doch de Afrikaansche vereeniging was nu een koninkrijk geworden. Koningrijken hebben schulden, waarom zou de Congostaat geen geld leenen, en schulden maken, dan had men immers geld in overvloed.

Natuurlijk was dit gemakkelijker gezegd dan gedaan, want wie zou daaraan zijn geld willen leenen?

En weer kwam diezelfde minister, die gezegd had dat België niet in de geldelijke aangelegenheden van den Congo moest tusschenkomen, aan de Belgische wetgeving vragen die leening van 150 miljoen onder hare bescherming te nemen.

En de slaafsche cinsvetegenwoordigers stemden zulks, in plaats van den minister zijne woordbreuk voor de voeten te werpen.

De miljoenen kwamen ar.

Ondanks de leening aangekondigd werd met veel fanfaregeschel, de bladen van verschillende kleur goed betaalde artikels schreven om ze aan te prijzen, werden de loten weinig gekocht.

Geen wonder, men gaf wel groote premien, doch geen intrest, — en dit is te begrijpen, een intrest van 4 p. h. op 150 miljoen, maakte eene som uit van jaarlijks 5 miljoen. Zoo eene uitgave kon de nieuwe staat niet opbrengen.

Eindelijk gelukte men er in, door veel *blague*, eenige domme menschen, met het lokaas der premien, en de vastheid van het Congoleesch bestuur aan te loonen, te vangen; eenige loten werden verkocht, maar aan veel lageren prijs dan hunne zoogezegde waarde.

De verseke miljoenen die men aldus binnenrijfde, waren even spoedig verzwoonden als de overigen.

Geen nood. De minister vroeg een nieuw voorschot aan de Kamer van 10 miljoen. Wat weer even bereidwillig werd toegestaan.

Is dat geen verraad jegens het land?

Eerst verklaren dat België niets in de Congozaak te zien had, en dan 35 miljoen uit 's lands kas nemen om ze te verspillen in eene onderneming, waarvan op zijn hoogst eenige schacheraars wat voordeel kunnen halen?

En dat zijn de mannen, die als er onderstand gevraagd werd voor de ongelukkige boeren, die door de overstroo-

sning waren ten onder gebracht, uitriepen dat er daarvoor geen geld was.

We kennen dat liedje sedert lang.

Voor nuttige werken uit te voeren, voor de armen te beschermen tegen ziekte, werkloosheid en ouden dag is er nooit geld.

Doch laat ons voorgaan

Al de millioenen zijn op! geheel op!

De Congostaat maakt schulden, en weet niet hoe ze te betalen. Verleden jaar alleen kwam hij 5 millioen te kort.

Zijne uitgaven stijgen nog gedurig, en zijne inkomsten niet.

De maatschappijen die gesticht zijn, om daar voor eigen rekening handel te gaan drijven, zijn al niet veel gelukkiger. Zij hebben voor 1894 eene winst gedaan van 11,330 franks op een zakencijfer van 1,889,439 franks.

Zooals men ziet, een ellendige bagatel.

In plaats nu daar van af te zien, en zich niet verder om den Congo te bekommeren, meent de koning nog altijd zijn verloren millioenen te kunnen terugwinnen en wil hij hebben dat België hem overneemt

Zij zullen het doen

Het ministerie onderwerpt zich aan den wil van den koning en gaat voorstellen eene wet te doen stemmen die de overname van den Congo regelt.

Men dacht eerst nog dat het een valsche gerucht was om de actiën te doen stijgen, maar na de verklaringen van het ministerie, dat antwoordde, op de ondervraging van den heer Lorand: dat men moest wachten tot de onderhandelingen afgelopen waren met de vreemde mogendheden, was langer twijfelen onmogelijk.

En met elken dag wordt het meer en meer zeker. De meeste katholieke bladen trachten er de openbare denkwijze voor te winnen, door artikels te schrijven of af te drukken uit brochuren, allen geschreven met het doel om de menschen te bedriegen. Daarin wordt het voorgesteld of er daar in den Congo schat ten te winnen zijn voor België.

Maar dat is niet waar, er is daar niets anders te doen dan schrikkelijk veel geld verliezen; en zeer juist en te rechter tijd slingerde pastoor Daens, — de verledene week, — het ministerie en de katholieke Kamerleden het volgende vreeselijk verwijt in het gezicht: **Gij wilt de millioenen van het land in een avontuurlijke onderneming werpen, waar niet een van u zijn eigen geld zou durven aan wagen.**

Alle beloften verbroken. Hoe men ons den olifant wil opsolfen.

In April 1885 moeten de Belgische Kamers in de Congokwestie tusschenkomen, ten einde den Koning te machtigen om den persoonlijken titel, de soevereiniteit van den onafhankelijken Congostaat te aanvaarden.

Leopold II teekende zelve geheel duidelijk den toestand af in een brief door hem aan den minister-raad gezonden, onder datum van 16 april 1885.

« Koning der Belgen zou ik verzelfvertijd sonverein worden van een anderen Staat.

« Deze Staat zou even als België, onafhankelijk zijn. Evenals ditland zou hij de weldaden der onzijdigheid genieten. **Deze Staat zou in zijne eigene behoeften moeten voorzien en de ondervinding, zoowel als het voorbeeld der naburige koloniën, laten mij toe te bevestigen, dat hij over de noodige hulpbronnen zal beschikken.**

« Ik heb de overtuiging dat deze verbinding voorbeeldig zal zijn voor

het land, zonder het in alle gevallen den minsten last op te leggen. »

Lezing gevende van dezen brief aan de Kamer, voegde M. Beernaert het volgende bij deze verklaringen.

« Het land heeft de militaire of geldelijke lasten niet te vreezen, die de vestiging eener kolonië gewoonlijk medebrengt.

« **Er is geen spraak van de Belgische vlag in Afrika te planten.** »

En hij besloot:

« België bevindt zich dus, voor dezen gunstigen toestand van profijt te kunnen trekken van eene kolonie wie naar het algemeen oordeel eene schoone toekomst is weggelegd en dat zonder de minste opoffering. »

In April 1887, vroeg de regeering van den Congo, aan de Kamers de toelating om eene leening met loten in België uit te geven

In zijne redevoering zegde M. Beernaert dan:

« De vereeniging der beide landen is volstrekt persoonlijk; België alhoewel met geestdrift bezielde voor de onderneming van den Congo heeft nochtans duide- **lijk het inzicht te kennen gegeven, van er geheel en al vreemd aan te blijven.** In alles heeft deze wensch zich vertoond.

« Het is dus wel verstaan, dat in geen enkel geval België mag betrokken worden in de afrikaan- **se zaken, noch op diplomatisch, militair of politiek gebied.** »

In Juli 1889 vroeg de regeering aan de Kamer om deel te nemen aan eene inschrijving van 10 millioen, voor de maatschappij der ijzerenwegen in den Congo met een kapitaal van 25 millioen frank.

En weer zegde M. Beernaert in de zitting van den 23 Juli

M. Somzé is van gevoelen dat het kapitaal van 25 millioen frank onvoldoende zou kunnen wezen. Ik ben daaromtrent van een andere meening; maar ik herhaal het, **indien er daarin eene misrekening gebeurde, zou het aanden belgischen Staat niet zijn daarin tusschen te komen.** Zijne inschrijving is bepaald vastgesteld en het ware aan de andere actionnarissen zich de profijten der onderneming te verzekeren, door te trachten de ontbrekende hulpbronnen te vinden. »

In 1890 vroeg de regeering aan de Kamer, de goedkeuring eener leening van 25 millioen, te doen door België aan den Congostaat.

M. Beernaert zegde den 30 juli in den Senaat:

« Ik geloof dat het bezit van een Congo, zeer voordeelig zou zijn aan België.

« Anderzijds, ik geloof dat deze kwestie niet ter sprake komt. Wij hebben ze niet op te lossen, **eerst binnen tien jaar, komt deze zaak ten tapijte en wij zelven zouden dien oogenblik niet kunnen vervroegen.** »

Zoo ziet men hoe België, door die kerels langzamerhand in 't raderwerk werd gesleept.

Nu wil men den laatsten slag wagen.

Welke schoene bedriegersbeloften men weer doen zal weten wij niet. maar het is te hopen dat alle mannen met een beetje eergevoel en onafhankelijkheid, krachtig tegen deze schelmerij zullen opkomen

Wie zal den Congo verdedigen?

Zooals we reeds aangebond hebben is de Belgische Congo 76 maal grooter dan België. De grenzen van dat uitgestrekt grondgebied moeten bewaakt en beschermd worden, het is omringd van Engelsche, Fransche, Duitsche en Portugeesche koloniën, met wie vroeg of laat conflicten moeten ontstaan, betwistingen over de juiste afpaling der grenzen, over de onderdanen, enz., enz.

Bovendien gebeuren er onophoudend invallen van benden goed gewapende Araben, die noordwaarts wonen, en sedert eeuwen met de Congoleesche bevolking handel drijven. De Araben willen zich maar hoegenaamd niet uit den Congo laten verjagen en hebben reeds vele gevechten geleverd met de troepen van den onafhankelijken Congostaat, als bijvoorbeeld de gevechten van Bokomandi, Albertville, Ouelle, Falls, Kassongo, Kirundu, de bestorming van Nyangwé, Ribongé, Ribariba, enz.

Het is gebleken dat er veel meer soldaten zouden noodig zijn dan waarover de onafhankelijke Congostaat beschikt, om zijne onzijdigheid te vrijwaren, hetgeen gemakkelijk is aan te nemen als men bedenkt hoe onmetelijk uitgestrekt zijne grenzen zijn.

Het is dus zoo klaar als pompwater dat, als België de Congo overneemt en wil behouden, men een grooter leger moet hebben.

Waar zal men de mannen halen?

Wel, heel eenvoudig, men zal er onze kinderen voor nemen.

Ja maar, — zeggen de gazetten der rijke menschen, — dat kan niet, want de grondwet verbiedt zulks, men mag geen Belgische soldaten buiten het land zenden.

Zeer waar, maar men mag ze er toch vrijwillig laten heengaan, niet waar?

En wie zou beletten dat men bij voorbeeld aan de jongens die op de correctie zitten, vroeg: Wie van ulieden zou willen naar den Congo gaan, dan wordt gij dadelijk in vrijheid gesteld?

Men ziet van hier hoe al die jongelingen zouden roepen ik! ik, wil gaan. Natuurlijk, wie in het gevang zit, en dan in zoo een afschuwelijk gevang als de correctie, zou liever overal naar toe gaan, al ware het naar de hel; — als men maar wist waar de hel was. —

En wie zou dan verder beletten als de correctie leeg is, ze opnieuw te vullen met andere soldaten? En zoo telkens op nieuw.

Zoo ware de toer gespeeld, België zou een koloniaal leger hebben, en onze kinderen zouden ginder door de moorddadige hitte en koorts spoedig in het graf liggen, verre van ouders, broeders en zusters, die niet eens den troost zouden gehad hebben hen de oogen te sluiten.

In de Kamer

EEN PRIESTER AANGEVALLEN

DOOR

DE KLERIKALEN

In eene vroegere Kamerzitting had de heer pastoor Daens, gekozen van Aalst, gezegd dat er zoo schromelijk veel arme menschen waren in het arrondissement en dat er wel dertien duizend menschen, of de helft der bevolking van Aalst, door 't armbureel moesten ondersteund worden.

M. Woeste, ook een klerikaal, sprong te paard en loochende dit gezegde, beweerde dat er maar veertien honderd arme menschen in Aalst waren.

M. Daens zweeg, maar in de zitting van Woensdag 16 Januari, vroeg hij het woord en antwoordde hij aan M. Woeste. Ziehier het officieel verslag dezer discussie:

M. DAENS bekamt het woord en legt in het Fransch aan de Walen uit, waarom het voor hem plicht is zijne moedertaal te spreken. Maar heden, zegt hij, uit voorkomenheid voor den heer Woeste, die bijna geen Vlaamsch verstaat, wil ik Fransch spreken! (Langdurig gelach.)

Pastoor Daens betwist hardnekkig de gezegdens van Woeste, omtrent het getal ondersteunden te Aalst.

De cijfers hier door M. Woeste gebracht, zijn te Aalst onbekend.

Dit zijn zeker verslagen die opgemaakt zijn ten dienste van den heer Woeste en zijne vrienden.

Spreker leest vervolgens de officieele cijfers van 1890-91-92. Na 1892 zijn er geene verslagen meer opgemaakt. Waaruit blijkt dat er te Aalst 10,000 menschen officieel ondersteund worden op eene bevolking van 26,000 zielen.

Gezel LEONARD. — Pak maar mee, M. Woeste!

Priester DAENS. — M. Woeste heeft ook het cijfer, 10 frank, in twijfel getrokken, dat ik opgegeven had als het gemiddeld loon der Aalstersche werklieden.

Ik heb mij waarlijk bedrogen, het is geen 10, maar 8 en 9 frank.

M. DIERICKX (k.) — Wij zullen zien wat M. Daens voorstelt om daar verandering aan te brengen.

Links. — Wat stelt gij voor?

Priester DAENS. — En te Ninove winnen de werklieden niet meer, waardoor hunnen toestand even ongelukkig is.

Twintig jaren geleden waren de loonen juist het dubbel.

Maar M. Woeste kent niets van de toestanden. Hij is nooit in een werkhuis geweest!

Links. — Wel in de huizen der rijken!

De heele Kamer staat overhoop. M. BEGEREM (k) vraagt het woord maar de linkerzijde protesteert zoo krachtig, dat de minister geen woord kan doen verstaan.

Gezel VANDERVELDE. — **Voor de eerste maal dat een priester spreekt, kunnen de katholieken hem nog niet eerbiedigen!**

Gezel FURNEMONT. — Het zijn

zij die het evangelie doen dienen hebben om de heerschappij der rijken te vestigen, die het priesterkleed door de modder slepen. (Ge-huil rechts.)

Priester DAENS bekomt 't woord. Hij zegt dat hij niet uit is op de toejuichingen zijner politieke en godsdienstige tegenstrevers, maar dat hij toch met de socialistischen grondige hervormingen wil aan de maatschappelijke organisatie.

Men vraagt ons altijd waar men het geld moet halen om die hervormingen te kunnen doorvoeren. **Maar gij wilt niet hooren van eene belasting op het inkomen! Gij wilt zelfs onze miljoenen laten opslokken door eene avontuurlijke onderneming in den Congo, waarin niemand van u zijn persoonlijk fortuin zou durven wagen.**

Spreeker eindigt, zeggende, dat de werkmans al werkende moet kunnen leven. (Toej. links.)

M. WOESTE (k) bekomt het woord en vaart geweldig, bitter uit tegen pastoor Daens, terwijl de linkerzijde protesteert en onderbreekt dat het een aard heeft.

Hij zegt dat de socialistischen de bondgenooten zijn geweest van pastoor Daens.

Gezel VANDERVELDE. — Ansele was kandidaat tegen pastoor Daens.

M. WOESTE (k). — De toejuichingen der vijanden van den godsdienst zijn de straf van pastoor Daens!

Gezel VANDERVELDE. — Wij juichen den priester toe en gij kunt hem niet eens eerbiedigen!

M. WOESTE (k). — Gedurende twintig jaar heb ik het arrondissement Aalst vertegenwoordigd en altijd heb ik de werklieden verdedigd! (Zij zijn er goed aan toe de armen, met 10, 9, 8 fr. Red.)

Links. — De ciinskiezers hebt gij verdedigd!

M. WOESTE (k). — Ik verdien de modder niet welke men mij hier toewerpt; ik heb mijn geheel leven geofferd om de maatschappij te verdedigen!

Links. — De maatschappij der rijken.

Pastoor DAENS onderbreekt herhaalde malen en wil spreken.

M. WOESTE roept hem woedend en brutaal toe: Gij hebt het woord niet!

Pastoor DAENS. — Maar ik doe eene bede aan uwe gediensstigheid, M. Woeste!

M. WOESTE laat zich niet onderbreken en protesteert geweldig uitvarend tegen den priester, die tegen hem de « allerlaagste beschuldigingen » uitgebracht heeft. (Toejuichingen rechts.)

Spreeker tracht verder te beweren dat pastoor Daens de tijdelijk ondersteunden gerangschikt heeft onder het getal der bestendig geholpenen.

Pastoor DAENS. — Ik zal antwoorden!

M. WOESTE. — Men kan altijd antwoorden wanneer men zich niet bekreunt om de waarheid. (Protestatiën links.)

Stemmen. — Tot de orde!

M. WOESTE herneemt en zegt met zijn mond dat de werklieden van Aalst, 3, 4, 5 fr. per dag verdienen.

De cijfers opgegeven door het lid aan wien ik antwoord, zijn dezen der leerjongen!

Gezel ANSELE protesteert.

M. WOESTE haalt vervolgens aan wat de Aalstersche nijveraars zoo al gedaan hebben voor hunne werklieden, en hij brengt hulde aan de Aalstersche burgerij, die zulke schoone werken vermenigvuldigd heeft, waar pastoor Daens nooit te zien was.

Men sluit om 5 ure.

In de zitting daags nadien antwoordde de priester Daens als volgt:

Pastoor DAENS. — Ik zal kort en gematigd zijn. Als het debat bitter geworden is, is het mijne schuld niet, maar die van M. Woeste.

Ik vraag dat men het volgende in den *Moniteur* zette:

Ik zeg dat, op eene bevolking van 25,000 zielen, meer dan de helft van de inwoners van Aalst op de boeken van het bureel van Weldadigheidsingeschreven zijn. Ik voeg erbij dat er te Aalst meer dan 10,000 ondersteunden zijn, als wanneer M. Woeste beweert dat er maar 1,400 zijn.

In 1892 waren er meer dan 9000. De nijverheids crisis te Aalst heeft dit cijfer tot meer dan 10,000 doen stijgen.

M. DE BRUYN, minister. — In dat cijfer zijn er tijdelijk ondersteunden.

M. DAENS. — De achtbare (gelach) M. Woeste is met een geheim, niet officieel stuk, voor den dag gekomen. Ik, ik ben met gedrukte, officieele stukken gekomen, die men niet kan zeggen met opzet gemaakt te zijn. (Gelach.)

Ik ben een misloopen priester, zegt men, omdat ik geen geloof hecht aan niet officieele stukken.

De aalstersche werklieden waren dezen morgen zeer verwonderd te vernemen dat zij 3 tot 5 fr. daags winnen

Op 100 werklieden zijn er geen 10, geen 5, die meer winnen dan 2 fr. daags. (t Is waar!)

Nooit hoorde men een vijand van den godsdienst met meer haat en verachting van een priester spreken dan M. Woeste. (Zeer wel op de banken der socialistischen.)

M. Woeste beschuldigt mij zijne dochters bezwadder te hebben. Ik wist niet eens dat het *achtbaar* lid dochters had.

Ziehier waarvan er kwestie is. Ik heb eene meeting gegeven in

eene danszaal. Men heeft het mij verweten. Ik ben er niet gegaan voor mijn plezier. (Gelach.) Ik heb geantwoord dat men wel danste in het hotel van M. Woeste. Het schijnt dat het in de groote wereld de mode is, dansfeesten te geven als men huwbare dochters heeft. M. Woeste heeft gehandeld als een goede huisvader. (Langdurig gelach.) Ziedaar nu waarom het *achtbaar* lid zegt, dat zijne dochters bezwadderde. (Uitroepingen.)

Men verwijt mij dat ik geen deel neem aan liefdadige werken. Alles wat ik had, heb ik aan de armen gegeven.

Men zegt dat het mijne kastijding is, door de socialistischen toegejuicht te worden. Werd de paus niet toegejuicht door de joden, de muselmannen, de socialistischen, als hij zijne Encycieliek *Rerum novarum* uitgegeven heeft. (Toejuichingen op de socialistische banken.)

Ik deel de socialistische gedachten niet. De godsdienst is de sleutelsteen van het maatschappelijk gewelf. Maar de christen-democraten willen de hulp der socialistischen om hervormingen ten voordeele der werkende klasse in te voeren. (Zeer wel, op de banken der socialistischen.)

Het opmerkelijkste feit in geheel deze bespreking is, dat het de klerikalen zijn, die zoogezegde verdedigers van den godsdienst, die den priester aanvielen, hem belasterden, terwijl de socialistischen, die zoogenaamde bestrijders van de religie, pastoor Daens verdedigden en bij-sprongen.

Waarom werd pastoor Daens aldus aangevallen?

Alleen omdat hij de arme menschen verdedigde, ja nog maar alleen bekend maakte hoeveel onverdiende armoede er bestond bij boer en werkmans.

Het is eene schande, niet alleen

Mengelwerk van « De Landbouwer. » 7

Schetsen van den Buiten

WARE GESCHIEDENIS ONZER DORPEN
Door Thilo

En inderdaad, de baron Ul... en de laatste propriëtaris van onzen ongelukkigen boer vergaten een oogenblik hunne onderlinge vijandschap, de eerste om nieuwe vervolgingsmiddelen tegen zijnen oud-pachter in handen te krijgen, de tweede om eenen koop te sluiten met welks opbrengst hij tweemaal dezelfde waarde kon terugkopen.

K... werd voor de derde maal de pachter van zijnen vervolger, voor de derde maal, ook, kreeg hij den deurwaarder.

« Een boer die driemaal verhuist, is geruïneerd, » zegt een Vlaamsch spreekwoord.

Pachter K... was echter geen gewoon boer. Hij was afkomstig van ouders die den « gouden boerentijd » beleefd hadden en hunnen zoon eenen dikken stuiver hadden kunnen nalaten. Thans is hij zich in de polderstreken gaan vestigen. Zal hij daar vrij zijn van de vervolgingen van Ul...? Er heeft ons reeds iets in de ooren geronkt, als zou de baron pogingen aanwenden om ginder weer de hoeve « van onder zijn gat te koop, » zooals de boeren zeggen.

Wat het schandelijke en wraakroepende in deze historie ten top voert, is dat K..., gedurende de jaren dat hij het slachtoffer was der vervolgingswoede eens katholieken edelmans, vader werd van 14 kinderen, die allen groot gebracht zijn geworden.

Weg met het collectivisme! Leve het persoonlijk bezit met de monsterachtige misbruiken die er uit voortvloeien!

De baron is iemand die wekelijks te biechten en ten-onzen-Heere gaat, maar heeft hij binst al die jaren dat hij met den haat en de wraak-zucht in het hart liep, wel eenmaal gedacht dat hij sacralege op sacralege stapelde?

Ja, daar vagen die mannen wel hulder kl... aan.

Verschooning, lezer, 't was mijn A...sche vriend die zich zoo onbetamelijk uitdrukte...

Rond 4 ure kwamen wij op het grondgebied der gemeente H... Hier wachtte mij eene aangename verrassing. Ik had namelijk 't geluk mijnen reisgezel van dien morgen te ontmoeten. 't Was hij die mij nog 't volgende onderwerp voor mijn schetsboek leverde:

« Onze gemeente die nauwelijks eene bevolking heeft van 900 zielen met groote en kleine, krijgt ook zijn klooster. Men is reeds volop aan het bouwen van hetzelfde. Het ontwerp om de gemeente met een klooster te begiftigen (?) is tusschen den pastoor en den gemeenteraad zoo in alle haast en stilte beklonken geworden dat, toen op zekeren dag de inwoners van H... het bouw materiaal zagen aankomen, nog niemand wist waartoe het dienen moest. In het bestek heet het gebouw eene bewaarschool voor kinderen, maar in gebruik zal het wel eene dier zoogeheten vrije katholieke scholen, waarin men slaven kweekt in plaats van mannen, zooals te S... en te C... »

Wat zeker is, is dat geen enkele inwoner der gemeente ooit den mond geopend heeft om de behoefte aan zulke inrichting te kennen te geven, en dat iedereen die kosten liever aan een werkhuis zou hebben zien besteden, al was het maar aan een voddens-fabriekken. Het grootste deel van het jaar heeft het volk hier maar werk « tegen het dul worden » en in die « vlot » van het werk moet het voor spottoonen paardenarbeid verrichten.

Maar de menschen verstaan hunne eigene belangen niet, immers, zoekt vooral en vooraf het rijk Gods, de rest zal u toegeworpen worden...

Bij het klooster is een speelkoer waar minstens 50 kinderen kunnen op loopen, maar de pastoor zou hem gaarne grooter hebben gehad. Om dezen koer, nu, palen een paar groenseltuinen die de eigendommen zijn van 4 of 5 minderjarige weezen over welke zekere heer Mm... als voogd gesteld is.

Het was ten nadeele van den eigendom dezer weezen dat de pastoor van H... den kloosterkoer wenschte te vergrooten. Daarom

lag hij den heer M... ten halze om van hem eenige vierkante meters van bedoelden grond gekocht te krijgen.

De man Gods wees den voogd allerlei slinksche middelen om dit gedaan te krijgen zonder builen in de wet te slaan. Wij weten dat de zwarten in dergelijke kunsten te huis zijn.

Maar de heer M..., gansch verontwaardigd, verklaarde dat zijn geweten hem verbood binst de minderjarigheid der weezen dezer erigood te verminderen. Vier of vijf andere driekantig gedekten uit den ontrek gingen vervolgens ten huize van den eerlijken voogd al hunne welsprekendheid bijeen leggen om den man te overtuigen dat men voor de « goede zaak » 's lands wetten overtreden en weezen verdrukken mocht... Vruchteloos... de heer Mm... bleef bij zijnen plicht als een oude kanonnier bij zijn stuk.

Toen spande de pastoor van H... een proces tegen hem in, en volgens zijne eigene onbeschaamde verklaring, verprocdeerde hij ruim honderd franken om den beoogden grond voor zijnen kloosterkoer te bekomen. Wist hij misschien bij ondervinding dat men met geld soms langs gerechtelijken (?) weg tot zijne doeleinden kwam, om het even van welken aard dezen zijn?...

De heer Mm... was altijd een overtuigde katholiek, maar zijne overtuiging in de eerlijkheid der mannen die zich geroepen zagen om de menschen op den weg der gerechtigheid te houden, moet thans eenen harden schok gekregen hebben...

Tot hier 't verhaal van mijn gezelschap van dezen morgen. Met dit staalken van priesterlijke deugdzaamheid sluiten wij voor het oogenblik onze schetsen uit het buitenleven. Dui-zenden getuigen zouden kunnen bevestigen dat de feiten welke wij aanhalen echt en zonder overdrijving zijn, en dat wij voorzichtigheidshalve ons alleenlijk onthouden de namen van plaatsen af te kondigen.

En thans, lezers, wat dunkt u van den toestand op den buiten zooals wij u dien in deze enkele trekken hebben trachten te schetsen? Zult gij het ons betwisten dat het tijd wordt

dat de onrechtvaardigheden, die te platten lande heerschen, ophouden en verdwijnen en dat eene totale herinrichting der maatschappij vooral het ellendig lot van den buitenslaaf verbetere?

En gij voornamelijk, werklieden van den buiten, wij hebben u den edelman, den parvenu, den pastoor, kortom, al uwe vijanden afgeschilderd; wij hebben uwe meesters en bestuurders naakt uitgekled, voelt gij u het hart niet met haat en verachting vervullen voor degenen die u eenen lang uitgebuit en verdrukt hebben?

Wilt gij u nog langer door hen laten ketenen, breidelen en muilbanden?

Wilt gij blijven zweeten en zwoegen om hunne geldkisten en wijnkelders te vullen, terwijl gij voelt dat gij te kort hebt en voor uwe oogen ziet dat uwe vrouwen en kinderen zelfs het hoogst noodige ontberen?

Zult gij het blijven verdragen dat de rijken in den overvloed zwemmen, dat zij allerhande middelen gebruiken om de felle spijzen te doen verteren die zij nutten, terwijl gij maar immer vrest te vroeg honger te krijgen? Dat zij handsvolles gouds besteden aan 't onderhoud hunner lichtmissen, terwijl gij het brood uit uwen mond spaart om het rantsoen van vrouw en kinderen te vergrooten?

Zult gij het blijven lijden dat alles verkeerdt is in de wereld, dat hij die den arbeid verricht en bijgevolg het best zou dienen gevoed te zijn, niet altijd weet waarmee zijn honger te stillen, terwijl de rijke leeglooper die tot niets goed is, er zich alleenlijk om bekommert om op tijd honger te krijgen?...

Neen, niet waar? Gij zult zeggen dat er een betere tijd aanbreke voor al degenen die al werkende honger lijden; gij zult medestrijden met den steedsden werkmans om speedig bij middel der wetgeving al de onrechtvaardigheden te doen verdwijnen!

Daarom, vrienden, maakt van de u ten dienste staande middelen een goed gebruik en Weg met de volksvijanden!

Weg met de bloedzuigers!
Leve het Socialismus, de verlossing, de vrijheid!

dat al de rijke klerikalen den priester aanvielen, maar ook de zoogenaamde christelijke volksmannen gekozen als kandidaten van boeren werkmannen, lieten dit gebeuren zonder een woord te zeggen ter eere en ter hulpe van pastoor Daens.

Wij kunnen niet beter sluiten dan over dit alles het oordeel te geven van een eerlijk christelijk blad *Le Democrite* van Verviers, dat ook verontwaardigd is, over het gedrag der zoogenaamde volksmannen:

De woordenstrijd tusschen M. Daens en Woeste, die uitgelopen is tot schande van den wreedsten reactionair, die ooit gesproken is uit den politieken haat, is nog leelijker.

Versterkt door de sympathie der reactionairen aller kleur, heeft M. Woeste op zijn gemak de gal en den azijn, waarmede zijn hart gevuld is, over M. Daens kunnen uitstorten, in de geheime hoop, dat deze aanval tegen een priester hem de dankbaarheid zou verworven hebben der rijke frane-maçons, waarvan hij zijne bondgenooten tracht te maken.

De aanvallen van dezen schadelijken mensch hebben de goedkeuring ontvangen van al diegenen die het volk misleiden, te beginnen van den geldman Beekman tot den domestiek Mousset.

(Mousset is evenals onze dompers een anti-socialistische werkers(!?)kandidaat van Brussel. Red.)

Deze laatste heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt voor de reactie, het eenig voordeel dat hij waarschijnlijk uit zijne kiezing zocht te trekken.

Wat er ook van zij, deze discussiën zullen de oogen geopend hebben van vele christelijke werklieden, die gemeend hebben vertrouwen te kunnen stellen in de behouders: nu is het zonneklaar vastgesteld, dat de behoudende partij niets ernstigs wil voor de werkende klasse en dat haar doel is: het bewind in handen te hebben om al de misbruiken en onrechtvaardigheden in stand te houden die de voorrechten der hogere klassen versterken.

Beter kunnen wij het niet zeggen. Mocht het waar zijn dat onze misleide broeders de oogen openen door de brutale feiten als de discussie Daens-Woeste.

Heer Opsteller,

In Vooruit de verschijning van de *Geheimen over den Congo*, (brochure van den heer Pauwels) gelezen hebbende, heb ik ze gekocht en aandachtig gelezen, in 't gedacht dat het eene nieuwe pas verschenen brochure was.

Ik had ze reeds een tijd geleden gelezen. Ik maakte bij mij zelve de opmerking (nog al veel lezende) dat ik nog geen enkele terechtwijzing van den een of anderen amateur van den Congo onder de oogen heb gehad, niettegenstaande de erge beschuldigingen die de schrijver der brochure uitbrengt.

Wat is daarvan de reden?

't Is dus de waarheid wat M. Pauwels diensaangaande zegt.

Hij spaart niemand en meest altijd zegt hij de bewijzen te bezitten van hetgeen hij vooruitbrengt. 't Is dus wel dat hij zeker is van zijn stuk en 't is wel die zekerheid waarop de geestdriftigen van den Congo verwaard zijn te antwoorden.

De brochure is zijne 10 centiemen waard.

Ook raad ik onze partijgenooten aan ze te lezen. Zij zullen er in zien hoe men onze landgenooten (die naar ginder vertrokken zijn in 't gedacht van zich eene toekomst te scheppen, daar het in het lieve vaderland onmogelijk was) behandeld worden.

Zij zullen er door te weten komen, hoe een onzer stadgenooten, (zoon eens ondernemers) herhaalde malen aan zijnen vader had geschreven om zijnen terugkeer te bewerkstelligen; hoe hij, het klimaat niet kunnende verdragen en doodelijk ziek zijnde, den Directeur smeekte te mogen wederkeeren naar Europa, en weet gij wat antwoord hij kreeg van dien hartelooze: **Gij zult recht vooruit mar-**

cheeren of gij zult in den Congo creveeren!

Hij maakte deel van de expeditie Hodister en is er waarlijk gecreveerd. Zulke schandaal en nog veel anderen krijgt men te lezen.

Leerrijk is ook de brochure, daar, waar den heer Pauwels ons aantoonde hoe men in het Zwarte Afrika onze zwarte broeders behandelt en beschaven wil: Met geweer en genever.

De slavernij is afgeschaft, heeft een onzer ministers gezegd, maar de heer Pauwels beweert dat er factorijen bestaan die slavenhandel drijven tegen 2, 3, 4, fr. het stuk, volgens hun gestel.

De zweep speelt ook eene groote rol in dat schoone beschavingswerk.

Een bevel gegeven in eene taal die de inboorling niet verstaat, slecht uitgevoerd, wordt gestraft met 10, 15, 20, 25, 30, ja zelfs honderd zweepslagen.

Uit wat bestaat die zweep?

Uit een lang snoer van een vinger dik gesneden van het vel van hypopotamen. Het einde is dun. De schuldige (?) wordt op den buik gelegd en vastgehouden door 4 krachtige mannen bij armen en beenen. De opzichter, een klooke kerel, dikwijls van eenen vijandigen stam van den gestrafte, neemt de zweep in de hand en roef! op het achterdeel en de lendenen; die 25 slagen ontvangt heeft zijn deel, 50 kan men niet meer opstaan, de stukken vleesch hangen van 't lichaam; 100 wordt toegediend in seriën van 25, dus 4 dagen achtereen dezelfde marteling. Bestaat dan ook de handplak voor jonge lieden, ook eene vreeselijke marteling.

En zoo gaat het verder en verder, de eene wreedheid na de andere gepleegd op de arme zwarten, wredeheden die u van verontwaardiging doen gloeien.

Zooals men ziet is het zeer nuttig om lezen; nu de annexatie van Congo door België aan 't orde van den dag is, komt het boekje wel te pas.

Wij hopen ook dat het den heer Pauwels daarbij niet laten zal; dat wij in 't kort iets anders te lezen krijgen, bijvoorbeeld over de comptabiliteit, gelijk hij zegt.

Wij hopen ook dat onze socialistische volksvertegenwoordigers die zich reeds zoo goed hebben onderscheiden door hunne werkzaamheid in de Kamer, bij de hand zullen zijn om hun woordje mede te zeggen, wanneer onze lekkere regering met het plan voor den dag komt van ons den Congo op te solderen, en dat zij de heeren volksmisleiders eens goed op hun plaats zullen zetten.

Tot slot, een woordje aan U, lezers van *Vooruit en Landbouwer*:

Laat ons allen ons best doen, onze bladen *Vooruit en Landbouwer* overal verspreidt, overal met onze rechtvaardige beginselen propaganda gemaakt, de onverschilligen wakker geschud, en wanneer wij allen onzen plicht begrijpen en uitvoeren, dan is, volgens mij, de tijd niet zeer ver meer, dat onze echte tegenwoordigers, nu nog de minderheid, de meerderheid zullen zijn, en dan, mannen, de zegespraal is ons!

Moedig gestreden, moediger dan voorheen, want het veld is vruchtbaar, eene groote omkeering heeft sedert de laatste kiezingen ten onzen voordeele plaats gehad. Altoos vooruit en

Leve 't Socialisme!

Een getrouwe lezer.

W E G

MET HET

Meervoudig Stemrecht!

Wij hebben onze lezers beloofd eenen toestand te schetsen, waarin wij de schandelijkheid van het huidige kiesstelsel zouden doen uitschijnen. Het is in den vorm van verhaal dat wij aan deze belofte willen voldoen.

Stephaan R... telde reeds 14 jaren toen het huisgezin zijner ouders, hetwelk, vader en moeder inbegrepen, alreede uit 6 leden bestond, nog met een lid verrijkt (?) werd. Stephaan was de oudste, op hem volgde een broeder en na dezen kwamen twee zusters. Negen bevallingen had de moeder reeds doorstaan en slechts om den anderen barenstrijd was een kind in leven gebleven. Het tiende kraambled, nu, schonk het licht aan nog een zoon.

Op dit tijdstip werkte Stephaan reeds als een volwassen man. Slechts in den winter had hij mogen schoolgaan, om het weinige dat hij in die korte maanden had kunnen leeren, in den zomer weer te vergeten.

In den regel zijn de oudste boerenkinderen de onwetendsten, men bestatigt meer verzorging des geestes naarmate men tot de jongsten afdaalt. Wij behoeven hier niet bij stil te blijven om dit den lezer te doen begrijpen. Hoe onrechtvaardig is dus in de kieswet het punt dat aan geleerden zooveel voorrecht toekent!

Stephaan was dus de oudste en zou bij gevolg de domste blijven. Werken en slaven was alles wat hij ooit zou kunnen.

Hij deed dit evenwel met ijver, en op 16jarigen ouderdom roemde men hem reeds als zeer bekwaam in den landbouwstiel. Is deze kennis de halve geleerdheid van den dorpsonderwijzer niet waard?...?

Stephaan droeg den kleinen Eduard, van welken hij peter was en die thans twee jaren telde, eene bijzondere liefde toe. Wanneer hij niet aan den arbeid was had hij gewoonlijk den kleine op den arm of op den schoot. Soms zette hij hem op den rug van het paard, stak hem omhoog om hem eenen blozenden appel of eene malsche peer te laten plukken, en nooit kwam hij van eenen uitgang of eene wandeling te huis zonder zijnen kleinen kwelgeest, die ook verzot was op hem, eenige lekkernij of eenig speelding mede te brengen.

In de eerste jaren van hun huwelijk hadden de echtelingen R... zich hard moeten inspannen om de eindjes geknoopt te krijgen. Sinds Stephaan groot was begon er eenigen welstand in huis te komen, zoedat er met Kerstdag of Barmis iets begon over te schieten.

— Dat is om ons Eduardje te laten studeeren voor schoolmeester! zegde de moeder, telkens er eene paardoof of soms een Napoleon den weg naar den spaarpot nam.

Niemand juichte dit plan der moeder hartelijker toe dan de brave Stephaan, die ook in naastigheid verdubbelde om den schat te doen vermeederen die zijnen lievelingsbroeder, zijn petekind, moest toelaten, eenmaal den trots der familie te worden.

Jaren volgden elkander op. Nadat de kleine Eduard tot zijn dertiende jaar het onderwijs in de Gemeenteschool had genomen en daarna tot zijn zestiende de voorbereidende lessen in het Pensionaat had gevolgd, vertrok hij eindelijk naar de Normalschool.

Het was rond dit tijdstip dat de crisis, die reeds eenen geruimen tijd den boerenstiel verlamde, de punt onder het groot maatschappelijk vraagteeken kwam stelden. De mededinging welke andere landen onze landbouwvoortbrengselen aandeden en de vrekkege taaiheid waarmede de eigenaars, in spijt van den kijnenden toestand des landbouws, aan hunne gewone pachtsommen hielden, waren oorzaak dat vele groote boeren de hofsteden verlieten waarop de meesten hunner geboren werden, om zich te verkleinen of om in Amerika het geluk te trachten terug te vinden dat hun in het vaderland ontvluchtte.

Het gezin der weduwe R... (de vader was reeds eenige jaren dood) was van het algemeen verval van den boerenstand niet verschoond gebleven, en toen Eduard zijn tweede Normalschooljaar intrad, deed de moeder de ontmoedigendste mededeelingen nopens den staat hunner kas...

Maar Stephaan meende dat de bruidschat zijner zuster, die sinds eenige maanden gehuwd was, niet vreemd was aan de bres die in den dood harden arbeid en bittere beroovingen vergaarden schat was geslagen. Ook hadden zij dat jaar zware rampen in stallen en op akkers gehad. — Tegenspoeden die niet alle jaren voorvallen, troostte zich dat moedig hart. 't Edele ziel!

En hij wrocht dat hem het bloed uit de handen sprong... Dikwijls, toen hij des avonds zich als uitgeput op eenen stoel liet vallen, kwam zijne moeder voor hem staan en zijne handen in de hare nemend en hem met vochtige oogen aanzijnde, zegde zij met stikkende stem:

— Niet waar, mijn brave jongen, het zal niet gaan?

— Het moet gaan, moeder! was aan telkens en onveranderlijk Stephaan's antwoord.

En inderdaad het ging... Maar ten welken prijze!

De lezer begrijpt dat hier op de voltooiing der opvoeding van Eduard ge-doeld werd.

Na vier jaren studie had deze zijn diploma van onderwijzer bekomen. Hij had het geluk niet gehad voor eenen vluggen geest de liefde en opofferingen zijner bloedverwanten te kunnen beantwoorden en had een jaar langer moeten studeeren dan de meeste normalisten. Zijne moeder en zijne nog ongehuwde zuster waren ziek gevallen en hadden veel gekost. De zuster, alhoewel zij genas, was teer en krank gebleven en de moeder was naar het kerkhof gedragen geworden. Men stond reeds een jaar pacht ten achter en de omstandigheden van het loopende jaar lieten geenszins vertrouwend in de toekomst blikken.

Eduard kwam een postje van hulp-onderwijzer, maar zijne jaarwedde was nauwelijks tot zijne eigene behoeften, en daar de « goede boerenjaren » niet meer terug kwamen, verloren zijne broeders en zijne zuster welhaast de hoop eenmaal hunne achterstallige pachten (er stonden er reeds drie) te kunnen afleggen.

In hunne moedeloosheid besloten zij « venditie te houden » en eene zoogenaamde « kortwoning » te betrekken.

Zij hebben hun besluit ten uitvoer gebracht. Na de venditie en nadat de eigenaar zich vooraf had doen betalen, gingen zij, door droefheid en schaamte vervolgd, een huisje met eenige aren lands bewonen dat zij gehuurd hadden. Aan vooruitgang in zaken denken zij niet meer: hunne toekomst is gebroken.

Arme slachtoffers van wat men in onze maatschappij het « noodlot » noemt, maar dat eigenlijk de schaduw der welvaart van anderen is; dus iets wat zal blijven zoolang het gebouw der oude samenleving, met zijne tegenstellende uitersten: rijkdom en armoede, overvloed en gebrek, niet omvergehaald is.

Voor al Stephaan is ongelukkig. Op 42jarigen leeftijd is hij reeds versleten als een ketspaard. In den winter bijzonderlijk kan hij niets meer verrichten: hij lijdt hevig aan de jicht en zijne handen, die eenmaal op de rapenvelden vervrozen, zijn met eene schors overdekt door welks barsten bij de minste beweging het bloed uitspringt. Die man wekt het medelijden op van al wie hem ziet! Zijne gesteltenis is de prijs van jarenlangen harden arbeid en allerlei ontberingen.

En toch heeft zijne moeder op haar sterfbed hem bijzonderlijk gezegend (???).

Toen zij nog op de hoeve waren kwam de pastoor hen geregeld alle weken bezoeken; nu zij hem niets meer aan te bieden hebben, is het slechts bij verdwaling dat de zielenzorger eens langs daar uitkomt. Dit heeft die ongelukkigen leeren nadenken, en als besluit hunner overwegingen hebben Stephaan en zijn naaste broeder, den 14 October laatst, voor de socialistischen gestemd. Het socialisme is immers de partij der ongelukkigen, der verstootenen...

Doch Eduard, de onderwijzer, is katholiek gebleven, en met zijne drie stemmen versmacht hij de enkele stem per persoon zijner broeders... zijner broeders die voor hem gewrocht hebben als lastdieren, die toekomst en gezondheid voor hem opofferden, die voor hem zoo ellendig, zoo diep rampzalig werden!!!

Wie roept met ons:

Weg met het meervoudig stemrecht!

THILO.

Aanbevolen Schriften

Verschillende deelen van

DE VERBODENIEDEN DES VOLKS	
De Zakbijbel	1 40
De Smidshame.	0 85
De Eeresabel, 1 ^e deel	0 75
» 2 ^e »	1 00
» 3 ^e »	1 10
Jeanne d'Arc	0 75
De Jezuiten	0 45
Het Land	4 00
De Fransche Revolutie (gebrocheerd)	5 75
Socialisme (Fabrian Essays)	4 50
Vrijheid en Socialisme	1 50
De Doodzonden der moderne Maatschappij	4 90
Soldaatje spelen	0 42
Schimmen en Schetsen	2 00
De Vrouw (zonder bijvoegsel) Bebel	2 20
» (met ») »	2 50
De Sociale Hel	5 00
Aan 't Weefgetouw van den Tijd	5 00

Gent, drukkerij Emilie Claeys, Muiserstraat, 20.